Talousvaliokunta 16.9.2025

Asia: K 16/2025 vp Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua ilmastovuosikertomuksesta 2025.

Ilmastovuosikertomuksesta on vuosien saatossa muodostunut työkalu, jonka avulla poliittiset päätöksentekijät, asiantuntijat ja kansalaiset saavat erinomaisen tilannekuvan Suomen kasvihuonekaasupäästöjen tilastollisesta kehityksestä, ilmastonmuutokseen sopeutumisesta sekä arvion lisätoimien tarpeista. VTT haluaa erityisesti myös kiittää julkisen kuulemistilaisuuden järjestämisestä, jonka yhteydessä on mahdollisuus kuulla laajemmin eri tahojen esittämiä kysymyksiä vastuuministerille ja -ministeriöille.

Ilmastovuosikertomusta on vuosien saatossa kehitetty annettuun palautteeseen perustuen ja lisäksi kertomukseen on sisällytetty vuosittain vaihtuvia teemoja. VTT näkee myös tämä kehityksen erittäin positiivisena. Ilmastovuosikertomuksesta on kuitenkin muodostunut varsin laaja kokonaisuus, jonka vuoksi ilmastovuosikertomusta olisi syytä tiivistää nykymuodostaan. Olisi myös syytä harkita, voisiko ilmastovuosikertomus olla vain hyvin tiivis katsaus sellaisina vuosina, kun valmistellaan samaan aikaan kansallista energia- ja ilmastostrategiaa sekä keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaa, eli KAISU:a. Ilmastovuosikertomuksen 2025 julkaisu ajoittui hyvin lähelle energia- ja ilmastostrategian ja KAISU3-luonnosten julkaisua, jonka vuoksi ilmastovuosikertomuksen sisältö oli pitkälti päällekkäistä näiden kanssa. Kaikki kolme lisäksi viittaavat samaan, VTT:n koordinoimaan KEITO[1]-skenaariotyön luonnosraporttiin ja/tai -laskelmiin, jolloin lisäarvo jää verrattain vähäiseksi.

VTT keskittyy lausunnossaan lyhyesti muutamiin päähuomioihin, jotka liittyvät erityisesti KEITO-hankkeessa laadittuihin laskelmiin ja johtopäätöksiin.

VTT:n päähuomioita:

KEITO-hankkeessa laskennalliset ja laadulliset vaikutusten arviot laadittiin nykytoimi- (WEM) ja lisätoimi (WAM) -skenaariolle. KEITO:n lisätoimiskenaario WAM perustui eri ministeriöiden esittämiin mahdollisiin uusiin toimiin. Ilmastovuosikertomuksessa olisi ollut hyvä tuoda selkeämmin esille, että WAM-skenaarioon sisällytetyt toimet edustavat isoa joukkoa mahdollisia lisätoimia, joiden osalta ei kuitenkaan ole tehty poliittisia linjauksia. Näin ollen KEITO WAM-skenaarion päästökehitys on lisätoimioletusten osalta ylioptimistinen. Ilmastovuosikertomuksessa viitataan myös aiempaan, VN TEAS PEIKKO-hankkeessa[2] laadittuihin perusskenaarioihin WEM-P ja WEM-L. KEITO-hankkeen aikana myös WEM-skenaario päivitettiin vastaamaan uusinta tilasto-, investointi- ja muuta tietoa, joten PEIKKO-hankkeen WEM-skenaariot ovat osin jo vanhentuneet eivätkä siten vertailtavissa KEITO-hankkeen WEM-skenaarioon.

[1] Koljonen, T., Soimakallio, S., Silfver, T., & Kivinen, M. (Eds.) (2025). *Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja skenaariot (KEITO) – keskipitkän aikavälin vaikutusarviot*. VTT Technical Research Centre of Finland. VTT Technology https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2025/KEITO-keskipitkan_aikavalin_vaikutusarviot_VTT%20Technology_LUONNOS_010725.pdf

[2] Koljonen, T., Silfver, T., Soimakallio, S., Koreneff, G., Lehtilä, A., Markkanen, J., Vainio, T., Aakkula, J., Haakana, M., Hirvelä, H., Lehtonen, H., Mutanen, A., Myllykangas, J-P., Viitanen, J., Vikfors, S., Forsberg, T. & Koskivaara, O. 2024. *Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä (PEIKKO).* Helsinki: Valtioneuvosto. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:26. Saatavilla: https://tietokayttoon.fi/julkaisut/raportti?pubid=URN:ISBN:978-952-383-219-0

Ilmastovuosikertomuksessa esitetään, että Suomi olisi saavuttamassa vuosien 2030, 2040, ja 2050 ilmastotavoitteet perustuen KEITO:n WAM-skenaarion laskelmiin. VTT haluaa kuitenkin korostaa, että useat isot, teollisen kokoluokan investoinnit oletetaan toteutuvan KEITO-laskelmissa markkinaehtoisesti tai jollain tukimekanismilla, jota ei ole tarkemmin määritelty. Useimmat näistä luokitellaan päästökauppasektorin alle, mutta VTT haluaa korostaa, että heijastevaikutukset näkyvät myös taakanjakosektorilla esimerkiksi energian hintojen kautta. Keskeistä on erityisesti investointikehitys teknisten hiilinielujen osalta, joiden oletettiin toteutuvan mittavissa määrin jo vuoden 2030 jälkeen. Mikäli näin ei tapahdu, Suomi ei olisi saavuttamassa myöskään vuosien 2040 ja 2050 ilmastotavoitteita.

KEITO-laskelmien mukaan Suurimmat haasteet liittyvät kuitenkin maankäyttösektorin päästökehitykseen keskipitkällä aikavälillä, jonka vuoksi Suomi jää kauaksi vuodelle 2035 asetetusta hiilineutraalisuustavoitteesta. Päästökuilu vuonna 2035 on KEITO:n WEM-skenaariossa peräti 38 Mt CO_2-ekv. ja WAM-skenaariossakin 34 Mt CO_2-ekv. Laadittujen kokonaispäästölaskelmien perusteella Suomi ei saavuta hiilineutraaliutta WEM-skenaariossa koko laskentajaksolla ja WAM-skenaariossakin vasta vuoden 2050 jälkeen. Ilmastovuosikertomuksen mukaan Suomelle olisi lisäksi syntymässä hyvin merkittävä alijäämä EU:n asettaman maankäyttö- eli LULUCF-sektorin asetukseen nähden, joka luo osaltaan lisäepävarmuutta myös taakanjakosektorille, mikäli alijäämä jäisi osittainkin taakanjakosektorin kannettavaksi.

Ilmastonmuutoksen hillintä turvalliselle tasolle vaatii nopeita toimia kaikilla päästösektoreilla ja päästövähennystoimien lykkääminen mitä todennäköisimmin lisää kustannuksia päästövähennystarpeen kasvaessa. Suomen tulisikin jo ennakoiden suunnata katseet vuoteen 2040 ja EU:n tuleviin tiukkeneviin päästötavoitteisiin.

Espoossa 15. syyskuuta 2025

Tiina Koljonen
Principal Scientist
Energy transition

Jussi Manninen
Executive Vice President
Carbon neutral solutions